

HERMELGYEI NAPLO

Előfizetési árak	
Helyben:	Vidéken:
1 óra 1 K.	1 óra 1-50 K.
1 évre 3 K.	1 évre 4-50 K.
1 évre 6 K.	1 évre 9 K.
1 évre 12 K.	1 évre 18 K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.

Szerkesztőség és kiadói hivatal:
Szent István-tér 1.

TELEFON, 206.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

BAJOS

volna eldönteni: ki szolgál rá jobban legfájdalmasabb részvétfünkre? A letört dalia, aki egész életére martirja marad a diplomácia csodjének, a kalmárszellem erősakosságának, kulturánk tökéletlenségének; vagy a tölgyiát a repkény-módrá körülölelő, annak életnedvéből táplálkozó feleség, aki mellől kidőlt a tápláló tölgy? De nemcsak nem lehet, nem is szabad különbséget tenni közöttük, teljesen egyenlő mértékben felelős az állam mindkettőjük megcsönkített életörömeért, hiányos munkaképességéért, teljes egyéniségének rövidítéseért.

A rokkantak szomorú hadserege már békés gyakorlatot végez: megtanul elbánni a neki készült speciális szerzővel, géppel, nemsokára hozzáláthat az önfentartó munkához. Ez valóban az egyedüli tudat, amely némileg enyhítheti sorsukon érzett nagy fájdalmunkat.

Az özvegyek sorsa eddig még ezt a vigasztalást sem nyújtja. Alamizsna és állítólagos nyugdíj jár nekik, ha ugyan szabad ezt a szót alkalmaznunk az évi 72—240 K közt váltakozó összegekre. Elhiszük, hogy többet az állampénztár nem bír hosszú években keresztil; sőt biztosan tudjuk, hogy ezt is súlyos tehernek fogja érezni. De mindennél biztosabban tudjuk azt, hogy ebből a nyudijból megélni senki sem fog.

Mi történjek tehát? Alkalmazzuk az özvegyekre is azt a józan belátást, amely a rokkantak ügyét egy fokkal kevésbé kétségbeesztővé tünteti föl: képeztessék ki őket is olyan munkákra, amelyekre a mezőgazdaságnak, iparnak, kereskedelemnek, szellemi munkának, szóval a munkapiacnak szüksége van. Adjának alkalmat a kenyérkeresetre szoruló asszonynak, hogy megtanulhassa azt a munkát, amely ezek közül neki legjobban megfelel, lássák el időközben la-

kással, ellátással, szabják meg azután a bérminimumokat úgy, hogy a munkaadók ne élhesenek vissza velük, mint ahogy a háború elején — minden jobb emberi érzés arcucsapásával — számtalan esetben tették.

Háború.

Bulgária.

Megállapítható, hogy a Radoszlavov-kormányok a macedon-kérdésben tanusított elszánt fellépése az eddig gyakorta igen heves pártáramlatokat ugyszólván egészen háttérbe szorította. Valamennyi párt egyetért abban, hogy a macedon-kérdésben feltételek nélkül támogatni kell a kabinettet. A kormánnyal a macedon kérdésben nem utolsó helyen éppen a legszélsőbb oroszbarát közlönyök tartanak együtt és Macedónia bekebelezését minden feltétel nélkül követelik. Az ország hangulata teljesen nyugodt és bizakodó. A kormány fellépése helyeslésre és-tetszésre talál, mert a nép a macedon-kérdésben egyetért. A király és a királyi hercegeket, valahányszor az utcákon megjelennek, nagy melegséggel üdvözlök.

Ujabb események.

Zalocától keletre a szélrózsa akadályainkon át állásainkba behatolt orosz csapatokat elfogtuk.

Az Ikva—Styr-vonalon az ellenség tevékenysége megbénult. Kelet-Galiciában csönd uralkodik.

A Litvániában küzdő osztrák és magyar csapatok az ellenséget Kraszninál a felső Szczara keleti partjára vetették vissza.

Keleti harcok.

Djeljaticsínél és Liubsánál elértük a Nyement. 900 orszot elfogtuk, 2 géppuskát zsákmányoltunk.

A nyugati harcok.

A hónapok óta elkészített francia és angol offenzíva folyamán megindult harcok az arcvonal nagyobbik részén tovább folytak, a nélkül, hogy a támadókat céljukhoz említsére méltó mértékben közelebb hozták volna. A tengerparton angol hajók is megkísérelték, hogy tüzelésükkel, a melyet főleg Zebrüggré irányítottak, a harcba avatkozzanak.

Egy kis számtan.

A napokban a pékhez küldtem a cselédemet. Zsemlyét hoztattam vele. A szemes leány megkérdi a péktől: ugy-e kérem, most már két krajcár a zsemlye? A hatóság ugy rendelte. — *Sem ma, sem holnap, sem holnapután* — hangzott a kategorikus, perdöntő válasz a pék ajkairól. (Ugy lát-szik, nyeregben ül az az ur.) A leány kifizette a 18 fillért s hazahozta a három zsemlyét.

Megmértem őket. A három zsemlye netto 10 dekát nyomott, vagyis egy — három és egy harmad dekát.

Elkezdem számolni. Valahol — ugylátszik szakértő tolból — nemrég olvastam, hogy egy kítő lisztből a víz hozzáadásával egy kiló és 40 deka zsemlye lesz. Vagyis: egy métermázsa lisztből 1 métermázsa és 40 kiló zsemlye.

Ugyanott azt is olvastam, hogy egy métermázsa liszt zsemlyévé feldolgozása és kistűése (nagyon bőven számítva) 20 koronába kerül, vagyis egy kilóé 20 fillérbe. A fennebbi zsemlyesúly alapján kiszámítottam, hogy: ha

3 zsemlye 10 deka, akkor
30 " 1 kiló, vagyis
1 kiló 40 deka 42 zsemlyét jelent. Egy zsemlye ára hat fillér; tehát a 42 zsemlyét $6 \times 42 = 252$ fillérért adja el a pék.

Ezt csinálja ő egy kiló lisztből, melynek ára 70 fillér. Hozzáadva a 20 fillér üzemköltséget, a 252 fillér áron eladott zsemlye kerül neki 90 fillérébe. Vagyis keres egy métermázsa liszten 162 koronát.

Vagyis, ha egy pék egy nap zsemlyévé süt 50 kilogramm lisztet, ami igazán nem sok, ezzel keres 80 koronát vagyis 40 forintot. (Vagyis egy napi hasznából duplán kifizeti a nálunk bírságnak kiróni szokott 40—50 koronát.)

Ezek után csak azt szeretném tudni, hogy miért fagyott be a tárgyalás a hatóság és a pékek között? S ha a gyökeres rendelkezés a pékek hajthatatlanságán akad fenn, miért nem nyul a hatóság radikálisabb eszközökhöz? Például: ha rajtam állna, esetleg katonai erővel is megépítenék egy hatósági sütődét, hogy megmentsem a város lakóit ezektől a lelketlen áraktól.

Más. Pár hónappal ezelőtt a hatóság próbára levágotott néhány marhát s annak a husát kimérte. Csekély és csaknem semmi volt a különbség az akkori mészárszéki húsárak s a hatóság által kimért hus ára

között. *Ugy lát-szik* a hatósági ambíció, mint a szomorúfüz hervadt lombja s belehajtott a város harminchatezerlakosának a nyakát a mészárosok kegyetlen igájába.

Azóta aztán hetenként fél- vagy egész koronával emelkednek, nem, szöknek, nem, reptülnek felfelé, mint a rakéta, az árak a mészárszékekben és hentesboltokban.

Pedig én a paraszti eszemmel azt gondolom, hogy csak egy kis kitarás kellett volna s ha nem is leszállítani, de megállítani mindenesetre lehetett volna ezt a lelketlen hajrát. Mert a szövetkezeti árusításnak nem a tetemes árcsökkenés, hanem ez, komoly, szolid konkurrencia a hivatása és legfőbb érdeme.

S most ne beszéljen nekem senki az élőállat árának emelkedéséről. Ez is szomorú tény. De tény az is, hogy például Budapest főváros még ma is 5-60 (mult héten még 5-20) koronáért tudta adni a zsir kilóját, mikor mi már a szalonnát 7-20-ért fizetjük.

Gondolatokat és tetteket kérünk tisztelt közlélemezési bizottság, mert különben baj lesz. Igen! —A.

El a csatatérre.

Vasárnap délelőtt ismét a mi derék hővédeink mondat bucsut nekünk és elmentek a többi 17-es hős bajtársakhoz, hogy ők is résztvegyenek a nemzet nagy küzdelmében. A távozó menetszázadok a Vásártéren bucsúztak el a várostól.

László István őrnagy, a kiváló katonaszónok, ismét lelkes beszédet tartott, amely méltóan sorakozik az előbbi beszédeihez, amelyekkel általános feltűnést keltett, s amely beszédek hatása alatt a vármegye egymásik községében tekintélyes összegek jutottak hadijótékonyaságra. A lelkes szónokot a jelenlevő közönség melegen ünnepelte.

Utána Bilkei Ferenc felsővárosi plebános buzdította a távozó katonákat.

Katonák! Édes Véreim!

A háromszínű nemzeti lobogó talán soha nem lengett olyan daldallal, annyi győzelemmel, mint a mostani világháboruban. A jó barátaink megbecsülik, égis magasztalják a magyar vitézségét, az el-

lenség pedig fogvacogva rémüldözött tőle, mint a pokolbeli ördög-től.

Tudom én azt, édes Véreim, hogy soknak közületek nehéz volt megválni meleg otthonától, az édes szülőktől, a szerető feleségtől, apró kis gyerekeiktől. De mikor a hazáért harcoltok, tudjátok jól, hogy akkor is érettek harcoltok. Még a gyöngye, ellenünk tehetetlen kis madár is védi a fészket, ha megtámadják, a szárnyait terjeszti ki föléje és csipogással akarja elűzni a rablót, a ki kis fiait el akarja rabolni tőle. Az orszádn ordítva, éles fogaival marcangolja szét, aki a kölykéhez nyúl. A magyar katonája is orozslán lett, amióta tudja, hogy piskoslelkű, gyilkoló, gyújtogató, gyermekeket pusztító ellenségeit a csalárd meleg fészke tőrnek, arra a földre akarják tenni a lábukat, a mely ezer eszesetendő óta a mi drága, édes kedves magyar hazánk. Fülükbe zúgja, hogy soha senki el ne feledje és még az unokák is emléggessék a régi mondást: Ne bántsd a magyart?

Nem akartuk mi elhódítani senki tanyáját, mi csak a királygyilkosokat akartuk egy kicsit fölakasztani, de ti mindannyian tudjátok, hogy a szerbek Budapesten, a mi országunk szívében akartak kezédfogni a muszkával; az olaszok Bécsbe törekedtek s a francia és angol Berlint akarta elfoglalni. Ezeket a rablótörköveket akartuk és akarjuk mi összelopni, össztaposni mint a kigyó fejét, mi nem hódításért, hanem békességért akarjuk végigharcolni ezt a háborút, hogy nyugodtan élhessünk ezen a földön, amely már ezer év óta a miénk a mindenható Isten gyekelméből.

Isten veletek vitéz katonák! A

magyarok hatalmas Istene legyen veletek. Az a mindenható örök Isten, aki a győzelmes magyar hádsereg karjaiba erőt, szívébe harci bátorságot öntött, aki zászlainkat győzelem koszorújával ékesíti. Székesfehérvár város közönsége nevében kérem az Istenfél, áldjon, védelmezzen és el ne hagyjon benneteket, hogy a 17-es honvédek zászlajára újabb dicsőséget hozzatok.

Isten veletek!

A beszéd végeztével imához vezényeltek, majd a zenekar indólóra kezdett, s megindult a menet vasuti állomásra, ahol szintén nagy tömeg várte rajuk s meghatóan bucsuztatta el a derék katonákat.

Tizenhetes honvédeink harcaiból.

(Vége.)

Emlékezetes volt nekünk ez a nap azért is, mert indulásunk óta most jutottunk először a máhánkhöz, pár jó egyiptomi cigarettát és más hasonló jókra tettünk szert ezáltal, sőt most egy esztendő után, merek oly indískrétt lenni, hogy Gyuszikám ládájában volt valami nagyon jó orvosság is, (amit köznyelven ó-szilvóriumnak szoktak nevezni) amit szent áhitattal gondolva otthonunkra, még is élveztünk.

Szeptember 4-ikén bementünk Rozwadowra eligazításért és itt hallottuk a hirt, jó lesz sietnünk, ha még be akarunk jutni az erdőbe, mert közelegnek az oroszok. Sietve tértünk vissza, déltájban már otthon voltunk.

Látcsövön egész tisztán láttuk,

hogy egy ellenséges hadosztály úgy 7—8 km. távolságban a lembergi országról letérve megkezdte az előnyomulást erődítményünk ellen. Erre dél 12 órakor a 9-es üteg megkezdte a tüzelést, 1 óra 45 perckor a 12-es üteg is tüzelést kezdett, délután 2 órakor a Volai erőd is átvette a tüzelést, 3 órakor már mind a négy erődítmény ágyui ontották a tüzet az oroszokra ezek eleinte be akarták magukat ázni, de a gyilkos tűz megakadályozta minden munkájukat.

Egy időre felvették a harcot, bár számbelileg a tulsulyuk nagy volt, de mégis jobbnak látták a küzdelemmel felhagyni és Lubgana felé kitérni.

Este 5 óra felé a sötétség kezdett leszállani, a mi tüzérőségünk is beszüntette a tüzelést. Az éjjeli sötétet az oroszok arra használták fel, hogy három irányból is közelebb nyomultak az erődítményhez, Szeptember 5-ikén reggel még nem volt 6 óra, midőn az orosz tüzérőség elkezdte löni erődítményünket. Azt hiszem mindannyian, kik az ott voltak közül még elmondhatjuk azt, hogy az egész idő alatt, míg az oroszokkal harcoltunk, soha hasonló ágyúttűben nem voltunk. A mikolajovi napokat csak a doberdói pokol multa felül. Kora reggeltől talán 5—6 üteg szórta reánk gyilkos tüzet a legörültebb tempóban. A pár kis ágyút, mely kis erődítményünkben volt, felvette hősiessen a küzdelmet. Két üteget elnémított, de tovább már hiába volt a küzdelem, az orosz tüzérőség belötte magát és kezdetek hullani a jó öreg kutturók, a 12 cm. gránátok. 10 órakor jelentette telefonon Kaferka tüzérősorozás, az üteg parancsnoka, megfigyelő állomását,

mely betonfedezék volt. széjjel lötték 5 tüzért meghalt, vagy megsebesült.

Félüzénkettőkor a tüzelés megszünt. Félüzénkettőkor mindannyian, hiszen folytonos schrapnell robbanás és gránátbevágódás mindannyiunk idegétet a végsőig fecsigázta. Szerencsére az eléggé védett állásoknak gyalogságunk keveset szenvedett. Nem sokáig tartott a nyugalom, 12 óra után az orosz tüzérőség még vadabb tempóban kezdte löni erődítményünket.

Délután 2 órakor az egyik üteget teljesen szétlővük, Kaferka tüzérősorozás sulyosan megsebesült fején egy gránáttól. Kévéssel rá a másik üteg is találatot kap, legénysége elmegy, az ütegre kitűzi a fehérszálót. Alig, hogy értesülünk a dologról, lent van a fehérszáló. 2 ágyunk tesz tőre néha egy-egy lövést, tisztán a gyalogság tartja fen az erődítményt. Délután 4 órakor már több gyalogszázad közeledik sűrű vonalokban a 280. magassági pont felől. Míg távolabb vannak, csak a tiszteknek és lövészeknek van megengedve a tüzelés. A jó Hám Ferkó remekel. Alig tűnik fel egy-egy alak, már leteríti. Egy mással versenyezve figyelmeztetik szomszédai, ha egy alak feltűnik. Míg a föld alatt így folynak, az események, fölöttünk a gránátok végzik romboló munkájukat, este 6 órára két üteg büszkeségünket az utolsó két ágyút is szétlővük. Ezzel Lissa Gora sorsa eldőlt. A hatalmas tüzérőség tűz alatt mindig közelebb férközik az erődhöz, már a tartalékot is be kell vetni. Este 7 óra tájban kaptuk a parancsot, az erődöt az utolsó szá ember végső lehelletéig kell tartani. Egyre jobban sötétedik, a

TÁRCA.

Az elsőlyedt hajók sorsa.

Írta: Hajós József.

(Folytatás.)

Valószínűbb vélemény szerint: alig lehetséges, hogy oly roppant acéltömegek, minők a modern hadihajók roncsai, a tengerfenéken megsemmisülne. Az előbb említett leülepedő homok, mész és kova beburkolja s légmentesen elzárja a roncsokat s így nem oxidálódnak, nem málnhatnak szét teljesen. Az így beburkolt acéltömegek, ha nem éri azokat a levegő és a tenger feloldó hatása, akkor olyan elpusztíthatatlanok, mint az ércleletek.

A tengerben állandóan végbenemő üledékképződés másként is konzerválja a hajót, amennyiben a lepergő szerves részecskék a hajórészek össze nem nyomott s hozzáférhető legkisebb üregeit is épp oly pontosan kitöltik, mint ahogy kitöltötték a geológiai időszakokban az állati héjakat s készítették azokat a csodálatosan finom lenyomatokat, amelyeken a falevél ereze, a rovarszárny recéi, a véglények finom mintázata héja is leheltszerű finomsággal megmaradt. Így az elsőlyedt hajó gépeit s eszközeit is kitölti az iszap és konzerválja esetleg talán olyanféleképp mint, ahogy a vasbetonépítményeknél a betonba épített rozsdás vasge-

rendák, rudak fényessé, rozsdamentessé válnak. Az óriás pánccelporosóban fekvő emberi és állati hullák elrothadnak ugyan, de lehet, hogy a beágyazó anyagban a lenyomatuk, vagy az elmeszesedett, megkövesült kontrasztszeik megmaradnak.

És viszontlátja-e valaha az emberiség a technikának emez elsőlyedt csodáit? Kis tengeraltjárókat sekély fenékről láncokkal is könnyen kiemelnek. Leleményes technika eszközökkel nagyobb hajókat is sikerült sekély fenékről egészen kiemelni.

Ha a hajót egészen kiemelni lehetetlen, de búvárok még hozzáférfhetnek, akkor az értékes tárgyakat felszínre hozzák. Azonban a búvárok munkája csak nagyon korlátozott mélységben lehetséges, bár már a régi időkben is gyakorolták. Így pl. búvárharcokkal próbálták a „legyőzhetlen amokk” elsőlyedt hajójáról a spanyolok kincseit felszínre hozni. A modern búvárkészülékekkel is csak 40—50 m. mélybe szokás a búvárt leküldeni, de ebben az arányban csekély mélységben is csak óvatossle- és felszállással és csekély ideig való fenéken tartózkodással lehet dolgozni. Hosszabb lentidőzések már fellép az u. n. búvár-betegség, mely könnyen halálal végződhetik. A búvárok által elért legnagyobb mélység eddig csak 64 méter volt s úgy látszik, hogy a mostani kézi légszivattyúk a nagyobb mélységben szükséges jelentékeny levegőmennyiséget előállítani, illetve a búvárhoz leszolgáltatni nem képe-

sek. Bár minden nagyobb hadihajónál s minden torpedó anyaghajónak van búvárhajó-felszerelése is, azért nagyobb mélységben való munkára mindez hasznavehetetlen.

Mint hogy a búvárok a modern felszerelésekkel is csak 50 méterig tudnak a mélyben dolgozni, érthető, hogy a mélytengerbe süllyedt hajó felszínre hozásáról, sőt abból valamely kincs kiemeléséről, komoly kísérletről napjainkban szó sem lehet.

De amire nem képes a szédítően fejlett emberi technika, azt játszó könnyűséggel s észrevétlen csendben elvégezhetik a természet erői!

A földtan megtanított bennünket arra, hogy roppant területek, melyek egykor a geológiai ősidőkben tengerfenék voltak, most a földkéreg összehúzódása, vagy vulkánikus hatások révén szárazföldrekké emelkedtek ki, sőt hegyekké gyűrődtek fel. Ezért a hegy-csúcsok közeleiben találunk olyan állatkorlátokat és lenyomatokat, melyek egykor a tengerben éltek, ott temetődtek el a mélységek ölné, de később a hegyképző erők sok ezer méter magasra emelték őket, felszínre kerültek.

Tudjuk, hogy a harmadkori tengerekben képződött mészkő nagy része a nummulit csigák héjából (megkövült lencsék) alakult. Az akkori tengerfenék sok helyen szárazfölddé emelkedett, sőt gyűrődések és roppant katasztrófák révén hegyekké tornyosult s így most a mészkővé lett nummulit-csigák a Himaláján 8840 méter magasban dacolnak a jéggel, fagygal, Egyp-

tomban pedig a piramisokkó kockáiban hirdetik a tengerből való megkövült csigák, a Faraók rég letűnt dicsőségét.

Lehetséges, hogy az elmerült s mélységes tengerfenékre szállott hajók is felszínre kerülnek valamikor ezer évék múlva. Hisz tudjuk, hogy a földkéreg atakulása most is folyamatban van. A hajóknak a tengerfenékekkel együtt való felszínre emelkedése úgy történhetik, hogy lassan működő erők emelik felélel ama réteget, melybe a hajó eltemetődött, — vagy pedig a földkéreg összehúzódása folytán a rétegek hegyekké gyűrődnek fel, miként pl. az Alpések születtek. De lehet az is, hogy hirtelen katasztrófászerűen működő vulkanikus erő emeli fel a tengerfenék rétegeit s így az elsőlyedt hajó esetleg nem nagyon sokára felszínre juthat. Persze a gyűrődések következtében a pánccelós hajó is erősen eltorzul, hiszen az állati s növényi kövületek is gyakran deformálódva kerültek felszínre.

Így az elsőlyedt acélkolosszók is úgy láthatnak ismét napvilágot, mint azok a magas hegyek, melyek az éggel ölelkeznek, örmukat felhők koszorúzzák s hóból viselnek koronát. E hegyek szintén a tenger mélységeiben aludtak egykor sok ezer éveken át, de felébredtek s magasba törtek, mint a tűznek és mélységnek gyermekei. Így született a hegyek királya: a Himalája is!

(Vége köv.)

orosz tüzérsg is, mely már a d. u. folyamán a majdnem 1 és fél km. hátuk mögött levő Mikolajov városát is lőtte, beszűnteti a tüzet. A komor sötétségnél csak lelkünkre nehezülnek sötétebb gondolatok.

Tudjuk tisztán mi vár reánk. Ki fogunk tartani a végetekig s talán holnap ilyenkor már örök álmunkat alusszuk mindannyian. A sötétség leplét használjuk fel arra, hogy összeszedjük a sebesülteket, bekötözük és elszállítjuk a városba. Epen a halottakat temetjük, az utazók megásák a sirt, mikor váratlanul este 9 órákor jön a parancs: az erdőből a legnagyobb rendben kivonulni, irány Usicen át Radelicére.

Egy pillanatra mindenki fellelékzik. De most következik a nagy dolog. Az erőd már három oldalról fenyegetve van, az egyedüli szabad uton Mikolajov felé észrevétlenül elvonulni. Mindenekelőtt kihozzuk a száradokat a földalatti fedezékekből, lassan, halotti csendben megy mindenki, az elsők elhagyják már az erődítményt, a sötétség jó pártfogó, rövidesen mindannyian már kint vagyunk. Rejtvé iparkodunk végig haladni a lejtőn és így érjük el szélső házáit a városnak, most már azok is takarnak, így nagyobb biztonságba jutunk már el az országútra, nemsokára a nagy hidra, Fellelékzünk. Tehát megszabadultunk a rémes helyzetből, melyben már lemondunk minden reményről, azt hívné, hogy mindnyájunk vérével lesz hősi küzdelem után megdöntve a Mikolajovi hidfő sorsa.

A sötét éjszakában megyünk Medenice felé, az ut kanyargós, sokszor látjuk a mögöttünk elterülő részt. Nikolajov már orosz kézen van, felcsapnak a lángok a Dnyeszter hidjának hatalmas gerendái is mint nagy fátylak világítják be a távoli égboltot.

N. N.

Hősök a hősekért.

Nem az első eset, hogy a mi oroszlelkű, de csupa szív katonáink összerakták fil-léiket, s a háboru rokkantjainak vagy özvegyeinek adták. Az alábbi levél is ilyesméről szól. Nem fűzünk hozzá semmi megjegyzést, a tett oly magasra emelkedett, hogy az dicséretre nem szorul.

Nagyságos Alispán Ur! Atérezve azt a nagy fájdalmat, mely az otthonmaradottak szívét eltölti, mi a m. kir. 17. honvédegyalozred I. zászlóaljának katonái szintén szeretnének hozzájárulni ahhoz az irtalmas akcióhoz, mely enyhíteni akar a háboru áldozatainak nyomorán.

Mi, akiket a jó Isten ezer veszélyek között megőrzött, hálából szeretnénk felszáritani egy köny-

nyet a szenvedők szeméből, szeretnénk egy falatot nyújtani az éhezőknek.

Bátrak vagyunk azért a mai postával feladott 1581 koronát azon kéressel-juttatni Nagyságod kezéhez, hogy méltóztatssék a háboru után kamatait játékony célra fordítani. És pedig felét a 17. honvédegyalozred katonái közül elesett hősek özvegyei és árvái, másik felét a háboru folyamán nyomorékká, rokkantá lett 17. honvédegyalozredbeli hős bajtársunk között.

Csekély összeg, de talán értéke-szebb teszi az a körülmény, hogy vérfünk árán szereztük, amennyiben az egész összeget az olaszoktól harc közben zsákmányolt fegyverek honoráriumaképpen kaptuk.

Miután kérésünket Nagyságod előtt megismételjük s kérjük a fehérváriakat, vegyék szerény ajándékunkat az irántunk kimutatott, szeretetük viszonzása gyanánt maradunk Nagyságod alázasatos szolgálói:

M. kir. 17. honv. gy. e.
I. zászlóalj legénysége.

A borárok emelkedése.

Megbízható értesüléseket kaptunk arról, hogy némely borvidéken már most 60—70 fillért fizetnek elővé-telben a must literjéért. Ebből első-sorban arra is lehet következtetni, hogy az idén kevés bor terem minden ellenzők híresztelés dacára, — a második következtetés pedig az, hogy a bortermeles nagyon megdrágulhatott, ha már a termelőnek is van mérészsége termékeért ilyen igazán szokatlanul magas árakat kérni s azokat meg is kapja.

Lássuk hogy áll a helyzet. Ami az első következtetést illeti, azal röviden végezhettünk. Elő kell keresni a földművelésügyi miniszteri-umnak hivatalos termésjelentését. Ez mindig megbízható volt s most is annak tekinthetjük. E jelentés szerint azokon a borvidékeken, ahol a tömegfogyasztásra szolgáló borok túlnyomó nagy része terem, az idén — ha csak szűréig csoda nem történik — legfeljebb gyenge közepes, de legtöbb helyütt gyenge, vagy rossz termés várható. Egy-két hegyvidéken számítanak közepes termésre, jóra sehol. Aki ért a borhoz, az tudja jól, hogy ez mit jelent. Ha tehát ilyenformán kevés lesz a bor, szinte természetes, hogy az ára is emelkedjék.

De nem csak a kereslet, hanem a termelés szempontjából is indokolt a borárok szokatlan emelkedése. Mibe kerül ma a szőlőművelés? Még a termelő előtt is érthetetlen, hogy a várható haszon reményében, hogy lehet annyi pénzt kockáztatni? A tavalyi rossz szüret-től elteltkintve kezdődött a kiadás 5—6 koronás nyitási, metszési, kapálási napszámmal. A második a 6—8 koronás töltögetési, első, második permetszési napszám, ami sok helyen felment 10—12 koronára is, főleg oly helyeken, ahol

nyáron szántóföldi munkák idejére maradt a szőlőgondozás munkája. Reméljük-e a 3—4 koronás külön-kénti rézgalic-árakról, vagy még ennél is rosszabb a rézgalic-hiányról, ami egyenesen sirásója volt annak, hogy az idei bortermeles a legtöbb helyen kielégítő legyen? Egysszóval a szőlőművelés amugy is költséges voltát tekintve az idén talán az járt legjobban, aki rábízta a termésetre a szőlő gondjait. Ha terem, jó, ha nem terem, az még jobb, legalább megspórolom a szüretelési költségeket. Aki így gondolkodott az járt a legjobban, de ezt csak az tehetette, akinél a szőlőtelepítéssel járó nagy befektetés csak mellékes kérdés volt, akinél e szüret nem egzisztenciális kérdés. Hány ember, hány bortermeles van ilyen?

Ujabbán a hadvezetőség is vásárol sok bort. Ez szintén fokozza a keresletet. Ezt sem lehet hibáztatni, mert hiszen a bor békés polgári foglalkozás közben luxus-cikk, a harcoló katonáknál azonban energianövesztő s elismert táplálószer. Szászor jobb a pálinkánál, amit ugylászik nagyrészt kiküszöböltek a harcútról. A polgári fogyasztó nyugodtjék tehát abba is, hogy ha a termés körülményei folytán megdrágult bor igen jelentékeny része oda jut, ahol szükség van rá s ha esetleg ez is hozzájárul a bor drágulásához, viseljék azzal a könnyű szívvvel, amivel a cipő drágulását visaljuk, vagy a tintáét. Kevesebbet iszunk, kevesebbet írunk, kevesebbet járunk fölöslegesen.

Mi fogyasztók — azt hiszem nem is fogunk tiltakozó körmseneket rendezni a borárok drágulása ellen. Elég baj azonban, hogy az árak drágulása miatt első sorban a borüzerek jaldultak fel. Az elégedetlenség: itt is a pfoüt éhség szítja. Nagyon jó lesz tehát résen lenni a borfogyasztónak s akár takarékossággal, akár pedig a körülmények tárgyilagos mérlegelésével azon lenni, hogy a borárok emelkedése ne fadjuljon ujjab indokolatlan bórnyuzási kísérletté.

HIREK.

— Egyházmegyei hírek. Dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök Arany Imre kislángi plebánusnak a kegyuri bemutatás alapján bakonysárkányi plebánusnak nevezte ki. Magyar Sándor budakeszi segédlelkész helyettes plebánusnak Kislángra küldetett Udvardi Ignác bakonysárkányi ideiglenes adminisztrátor budafoki segédlelkész lett.

— Katonai kitüntetés. Báro Manndorff Béla első honvédehuzsárezedbeli hadapród zászlóssa nevezetett ki.

— Állandó mérnöki szakértő. Dr. Kail Antal törvényszéki elnök Winkler Vilmos, városi műszaki tanácsost állandó mérnöki szakértőnek nevezte a törvényszékhez.

— Kitüntetések. Dr. Geiger Jenő 17. honvédegyalozredbeli főhadnagy újból a Signum Laudiszt kapta. Karényi Elemér 17. honvédegyalozredbeli főhadnagyot a katonai érdemkereszt 3. osztályával tüntették ki. Dr. Goldfahn Mihály 17. honvédegyalozredbeli főhadnagy, Riesz József 17. honvédegyalozredbeli ezredorvos, Bartha Aladár 17. honvédegyalozredbeli százados, Ráth Rezső 17. honvédegyalozredbeli főhadnagy, Pöschach Rezső és Baranyay József 17. honvédegyalozredbeli hadnagyk a Signum Laudiszt kapták. Kégl Elemér 17. honvédegyalozredbeli tart. főhadnagy a katonai érdemkereszt 3. osztályát kapta. Dr. Pekolszky Károly 17. honvédegyalozredbeli segédorvos az arany érdemkeresztet kaptva a víztészégi érem szalgáján.

— Eljegyzés. Hirtling Ferenc eljegyezte Barta Mariskát. (Mindenkülön értesítés helyett.)

— A város tengeri kigyója. Vagyis megint nincs liszt. Tulajdonképen nem is azt kellene megírni, hogy lisztelen világ van Székeshérvárott, mert ezt mindnyájan keserűen tapasztaljuk, hanem azt, hogy van. Sajnos, ilyen örömet nem szerezhetünk a közönségnek. A közlelmezési bizottság sürgösen kérte Vargha Gyula kereskedelemügyi államtitkárt, hogy adjon vagyonokat a lisztzállításra, mert már igazán türelmetlen az állapot.

— Kitüntetett vasúti tisztviselők. A DV. helybeli alkalmazottai közül Molnár József főmérnök fűtőházi főnök a koronás arany érdemkereszttel, Kiss Oszkár mérnök és Polonyi Géza hivatalnok arany érdemkereszttel, Groszek József mozdonyfelvigyázó, Viniczay Ferenc mozdonyvezető és Hübscher Imre forráktáros koronás ezüst érdemkereszttel, Vendég György mozdonyfűtő ezüst érdemkereszttel lettek kitüntetve. A MÁV. helybeli alkalmazottai közül Müller Henrik fűtőházvezető a koronás ezüst érdemkereszttel, Radó Sándor forgalmi ellenőr ezüst érdemkereszttel lettek kitüntetve.

Székeshérvár szab. kir. város

Apollo-színház

HÉT FÖN és KEDDEN,

szept. 27 és 28-án

Danmark filmgyár

:: szeczációja ::

RAFAEL
A CIGANY.

Életkép 4 felvonásban.

Remek kiegészítő műsor.

SÖVEGJARTÓ vászonáruhaza, Barátok épülete.

Nagy választék

fehér és színes barchetok karton, schiffon és damastból. Különféle vásznak, törülközők, abrosz, lepedők és zsebkendők-ből. Agy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracsövetekből.

OLCSÓ

szabott árak.

— **Fehér közgyűlés.** Emberemlékezet óta első közgyűlés, amely az előterjesztett tárgyszerozatot változtatás nélkül elfogadta s amely potom félóra alatt óriási öröm és lelkesedés mellett véget ért. A színházat Fodor Oszkár kapta meg. A többiről holnap.

— **Fejérvármegyei közgyűlése.** Fejérvármegye törvényhatósága október 4-én d. e. 10 órakor közgyűlést tart, amelynek főbb pontjai a következők: Szepesvármegye felirata a kormányhoz az élelmiszek kivételi korlátozásához a törvényhatóságok felhatalmazása tárgyában. — Fejérvármegye háztartásának 1916. évi költségelőirányzata. — Közuti költségelőirányzat 1916-ra. — A háztartási alap 0 3 százalékos pótdólya. — A gyámpénztár pénzkészletének elhelyezéséhez pénztintézetek kijelölése. — Az állami és törvényhatósági utakra betorkoló képítetlen utak közeleztől kavicsolásáról szóló szabályrendelet módosítása. — A tisztviselők segélyezése a háboru okozta drágasággal szemben. — Bodajki község határozata a fogyasztási adókezelési jutalék átengedése, Falubattyáni község határozata a korcsmáknak ünnepeken való bezárása tárgyában. — Tác község határozata a közösen gyakorlandó vadászati jvg bérbeadása tárgyában. — Pestvármegye átirata magyarjeligű hadiérmeke alapítása tárgyában. — Selmecbánya város átirata a hadisziget alól felmentett ügyének felmentési ügyének revíziója tárgyában. — Kálmán Vince szabadsága. — A „Nemzeti Aldozatkészség” szabor-alap javára a vármegye címerlemezének megváltási ára fejében 100 K utalványozása. — A „Nemzeti Aldozatkészség” székesfehérvári szobra szegmegváltására Fejérvármegye közönségének adománya. — A kárpáti községek újraépítésére segély megszavazása. Továbbá a vármegye községei pénztársamadásainak bemutatása.

— **A lisztelosztás ügye.** Lapunk vasárnapi számában megirtuk, hogy a város miként óhajtja megoldani a lisztelosztást, vagyis a forgalomba hozatalt. Először úgy oldották meg, hogy három nagy lisztkereskedőnek lett kiadva, majd a kiskereskedőket is belevolták. Most pedig a város elhatározta, hogy nyilvános pályázatot hirdet.

— **A kárpáti falvakért.** Szabadi Pál a kárpáti falvak felépítésére 3 koronát küldött a Fejérmegyei Naplóhoz. A Ferenc József nőnevelő intézet hírközlésért 10 koronát adott a Fejérmegyei Naplóhoz, amely ezen összeget a kárpáti falvak felépítésére adja.

— **Értesítés és kérelem.** A Vörösmarty-kör a költőkirály iránt állandóan táplált tiszteletét és kegyeletét a hagyományokhoz hiven Vörösmarty névnapjának előestéjén nyilvánítani és leróni kívánván, f. hó 28-án (kedden) d. u. 5 órakor a költő szobrára koszorút helyez. Miről a kör tagjait az igazgatóság tisztelettel értesít, egyzsermind kéri, hogy a koszoru elhelyezésére minél nagyobb számban megjelenjen sziveskedjenek. Gyülekezés d. u. fél 5 kor alispáni engedelemmel a vármegyeháza földszinti kisterében.

— **Halálozás.** Lencsés Jánosné, született Szetédi Vilma 53 éves korában elhunyt. Temetése folyó hó 27-én volt a Palotai-utca 18. sz. alatti gyászházban.

— **A vágóhíd ügye.** A szép és nagyarányú városi építkezéseink között szerepelt az új vágóhíd építése is, a sok mindenféle nehézség, első sorban a háborúja kuba dobta a mi sok szép terveinket, amelyek nem egyikre azonban égető szükségünk lenne. Ilyen a vágóhíd építésének az ügye is. Ez azonban úgy látszik újra életre kelt, mert a tanács megbizta a műszaki tanácsost, hogy a vágóhíd tervezetét készítse el. Hogy lesz-e valami belőle, azt természetesen még most nem tudjuk.

— **Köszönetnyilvánítás.** Hálás köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, kik szeretettel nővértünk, St. M. Hirlánda temetésén jelen voltak, vagy elhunytja felett érzett fájdalomunkban részvételüket bármilyen módon nyilvánították. *A szalmári anyaházhoz tartozó irtalmaz nővérek.*

— **Hősi halál.** Kerd! István 69. gyalogezredbeli gyalogos május 24-ikén az északi harctéren ellenes golyóól találva hősi halált halt. Cszalmazda György 17. honvédegyalozredbeli népfelkelő, május 21-ikén az oroszok ellen vívott egyik csatában hősi halált halt.

— **Vöröskereszt megalakulása Dunabogdányban.** Folyó hó 20-án lelkes gyűlés keretében alakult meg Dunabogdányban a helyi fiók-egyesület. Régtóta érezték szükségét, míg végre dr. Hufnagel János kamarás-plebános lelkes kitartása az ügy mellett, erős szervező képessége betöltötte a régi óhaját. Nagy áldozatokat hozott községük eddig is szép adakozást fejtett ki, nem volt felszólítás, mely meghallgatatlannal maradt volna, de mégis hiányzott egy központ, amelyből mindez egységesen kiindult volna. Ezt a központot állították fel most. A lelkes hangulat, mely a megalakulásban megnyilvánult, a legjobb biztosíték a jövőre. A tagok szép száma ráképesíti a szervezetet, hogy feladatát eredménnyel oldja meg.

— **Antánt hazugság a tournayi püspök haláláról.** Az antánt sajtója nem fog ki a rágalomból, melyeket a németek állítólagos kegyetlenségeiről és embertelenségéről szór a világba. Így a többi közt a londoni „Daily Telegraph” telekvirtölte a világot, hogy Wabrevis tournayi püspök a németek brutális kőzben halt meg, mert amint írta, a 74 éves aggastyán kénytelen volt Tournayból Brüsszelbe gyalog megmenni az utat. Ezt a hazug hirt még jobban kicirkalmazza a francia szenyirrat, melynek a címe: „Laguerre allmande et le catholicisme”, mely újabbban olasz fordításban is megjelent és elég különös, hogy a homlokán a párisi érsök egy nyilatkozata áll, mely az adatok történeti hitelességet akarja bizonyítani. Erre vonatkozólag egy előkelő német képviselő a következő hivatalos adatokkal állapította meg: A Daily Telegraph jelentése alaváló hamisítás. A tournayi püspök tudgyuladásban halt meg, melyet az istentisztelet alkalmával szerzett nagy meghülés következtében kapott, és alig három napig volt beteg.

— **Marhakupeczek járkál** a megyéké, a falvakat. A marhakupeczkedés most elsörendű üzlet, kitűnő üzlet. Olyan emberek kupeczkednek mostanában, marhában niaznak, ujdonsült kupeczek, elaraszlják a vidékeket falvakat, akik talán négy lábú élő marhát nem is láttak. Most mesterségesen dragitják a marhaárakat. Káros működésük ellen már egyes megyékben fel is léptek. Így pl. több megyében az alispán rendeletet adott ki a községi előjárónak, hogy írják össze az eladni szánt marhaállományt s csak az előre bejelentett állományra adjanak ki marhalevelet; azokat a marhakereskedőket pedig, kiknek rendes iparuk nincs, tiltás ki, vagy engedélyt a kupeczkedésre ismeretlen idegeneknek ne adjanak. A házról-házra való vásárlást a háború idő alatt csakis ipari engedéllyel ellátott mészárosoknak és henteseknek engedélyezzenek. Vajjon a mi megyénkben vannak-e ilyen intézkedések a marhahust dragító kupeczek ellen, valóban nem tudjuk.

— **Katonatemetés.** Vitt Alajos, 102 közös gyalogos Prágai lakos a harctéren kapott betegsége következtében elhunyt. Temetése szeptember hó 27-én, d. u. 2 órakor volt a Szent György kórház halottasházában.

— **Számok a drágaságról.** Hogy az élelmiszdrágaság milyen nagy, arra nézve a legbeszédesebb adatokat azok a számok szolgáltatják, melyek a katonaság étkezési pénzét határozzák meg bizonyos helyeken és bizonyos időben. Budapesten jelenleg egy-egy katonának az étkezési pénze 135 fillér naponta. Ezzel szemben vannak vidéki városok és falvak, ahol drágább a megélhetés, mint a fővárosban. Így például Zirzren 140 fillér, Sopronban 142 fillér, és Pándorfalván 146 fillér egy-egy katonának az étkezési pénze naponta. Azokon a helyeken is, ahol az élelmész olcsó, legalább 86 fillér az étkezési pénz. Látjuk tehát a statisztikának ebből s legmarkánsabban kiemelkedő számaiból, hogy a drágaság egyes vidékeken sokkal nagyobb, mint Budapesten. Székesfehérvárról ne is beszéljünk.

— **Az ismeretlenek fényképe.** A harctéren és a kórházakban nagyon sokan haltak el olyan katonák, akiknek nem lehetett megállapítani személyazonosságukat. Kihalgtatni nem tudták őket, mert mire erre került a sor, a szerencsétlen katonák már meghaltak. Nehogy a személyi adatok ismeretlenül maradjanak és emiatt zavarok álljanak elő, Bécsben a bécsi központi közös tudósító iroda az illető katonákat, részint meg, életben részint a kopórsóban, lefényképezette. A fényképeket az ország minden törvényhatóságának megküldték. Az első küldemény 16 fényképet tartalmaz. A fényképeket az alispán a főszoalabírákhoz küldi ki és dobszóval hívja majd fel a lakosság figyelmét az ismeretlen hősökre.

— **A Székesfehérvári Hítlészetkezet** Deák Ferenc-utca 4. sz. alatti bérházában két utcai üzlethelyiség kiadó. Bővebb értesítést nyerhető Távíradu. 6. sz. alatt.

Legszébb fajgyümölcsök likörök cognac, felvágottak nagy választékban. Pénteken balatoni sülő és dunai ponty. Gebauer Testvérek bodegájában. Telefon 340.

— **Bojtorjánhajszesz** korpásodás, hajhullás ellen kitűnően bevált szer: üvege 1 kor. 20 fillér. Kapható Szűts Róbert Magyar Korona gyógyszerárban Kossuth-u. sarkán.

GIUMEI kávébehozatal
SZÉKESFEHÉRVÁR
BÁRÁTOK EPÜLETE).
Pörkölt kávékeverékek utolérhetetlenek! Saját villamos kávéanyagpörköldé! Telefon 260.

— **A legartalmasabb,** legszebb és művészi képekkel ellátott szép irodalmi heti folyóiratunk az *Élet*, Szerkesztőség: Budapest. I., Fehérvári ut 15. sz.

Telefon 233. — Telefon 233.

Kedden, szeptember 28-án
egynapos műsorban

Rita Sacchetto főszereplésével

Április kisasszony.

3 felv. Vigjáték, Nordiskkép

Herczegi diadém.

Detektivtörténet 4 felvonásban.

Főszereplő Hanny Veisse k. a.

Remek kiegészítő műsor.

Előadások este 7 és 9 órakor.

APRÓHIRDETÉSEK.

Bárminemü eladásnál és vételnél a legcélzserűbb és legolcsóbb az apróhirdetéseket hirdetni. Egyszeri apróhirdetést két sorrig 40 fillér, vastagabb betűkkel 80 fillér. Minden további sor 10 fillér. Apróhirdetéseket mindenkor előre fizetendő és a megjelent apróhirdetéseket után igazoló lapokat senkinek sem küldünk. Hirdetési helyek bérleténél nagyobb árendemények vannak. Hírszóveg közötti rendez betűkkel a hirdetés soronkint 40 fillér, vastagabb betűkkel 60 fillér. Olyan hirdetések, amelyek a közérkölcset sértik, vagy bármi okból a sajtótörvénnyel ellenkeznek, nem közlünk. Ezen kikötés a nyilteri hirdetésre és nyilatkozatokra is vonatkozik.

Videkről apróhirdetéseket a legcélzserűbb postautalvánnyal földim. A postautalvány szelvényén a szöveg könnyen elér. Lehet levélben is akkor a hirdetés árát bélyegeken küldjük. Eredeti ökmányokat oly ajánlatokhoz, amelyek jelleges hirdetésekre vonatkoznak, ne tessék mellékelni, mert ezekért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget.

Laparusítók utcai eladásra felvételnek.

Demkő hegyen a ralicovs-féle szőlő szabadkézből olcsón eladó, közel van a városhoz. Bővebbet Bacsinszky Lajosnál Eötvös-utca 17. sz. Kispeszt.

Egy különbejáratu, butorozott szoba kizárólag intelligens hölgy vagy nagyobb lány részére kiadó. Cim a kiadóhivatalban.